List 20. **NOVICE** Tečaj XXXII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 20. maja 1874.

Obseg: Kmetijsko orodje in stroji (mašine). — Priseženi vinski mešetarji. — Nova postava o zemljiških knjigah za Kranjsko. — Gospodarska skušnja. — Slovansko slovstvo. — Moj pès. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kmetijsko orodje in stroji (mašine). *)

Drage človeške močí in splošno pomanjkanje delavcev je napeljalo ljudí k raznovrstnim iznajdbam. Zato je pa bilo na Dunajski razstavi videti zares ogromno število vseh mogočih kmetijskih strojev in različnega orodja.

Najbolj zanimiva v tem obziru je bila prelepa in draga zbirka domačih in tujih plugov, ki jih je bilo 167 na številu in jih je razstavilo c. kr. ministerstvo kmetijstva.

Ako si tu ogledamo ono preprosto kmetijsko oralo (plug), s katerim je naš cesar Jožef II. oral 19. avgusta 1769. leta o priložnosti svojega potovanja skozi Moravsko na knez Lichtensteinovi graščini Posořič, ter ga primerimo z onim orjaškim parnim oralom, ki ima 12 lemežev in mašino za 25 konjskih sil močno, katero si je za poljedelstvo mnogozasluženi nadvojvoda Albreht kupil letos iz John Fowlerjeve fabrike za več tisoč goldinarjev, moramo pač pripoznati, da svet ne stojí, nego da vedno bolj in bolj napreduje v umetnostih in iznajdbah.

Na Dunajski svetovni razstavi bili so gotovo stroji za vsa mogoča kmetijska in gozdarska dela; še celó stroj, s katerim se molzejo krave, se ni pogrešal.

A poleg tega je tudi to gotovo, da se pri različnih strojih tudi mnogo sleparije nahaja, zato je treba biti človeku previdnemu pri nakupovanji strojev. Ako morda kako oralo po pruskih peščenih ravninah izvrstno reže in delo pohitruje, ter se po velikanskih naznanilih, po agentih in kolporterjih po vsem svetu priporočuje, ni treba misliti, da je zato tako oralo tudi dobro za našo težko zemljo okoli Dobrove in po Dolenskem.

Ravno to veljá tudi pri ročnih mlatilnicah in škoporeznicah, kajti ravno pri teh se nahaja največ sleparije.

Stroji, naj si bodo kakoršni koli, ki mnogo poprav potrebujejo, posebno tacih, ki jih naši domači kovači ne razumejo, se uže zaradi tega za našo deželo nikakor ne morejo priporočati.

Kako zeló se marsikedó goljufá z nakupovanjem kmetijskih strojev, to nam zadostno kažejo shrambe za staro ropotijo in vsakovrstno šaro, kjer se često najde vse polno najbolj priporočevanih strojev, ki niso za drugo rabo, nego da je črv razjeda.

Videl sem tudi nekoliko prav dobrih plugov, ročnih mlatilnic, čistilnih in drobilnih strojev.

Gorjanski plug (Wendepflug) z dvema črtaloma in s plužjem veljá 33 gold. iz F. Grosserjeve fabrike za kmetijsko-gospodarsko orodje v Riegersdorfu pri Warthi, Frankensteinskem okrožji, v Pruskej Šleziji. S tem plugom se prav lahko orje, je prosto sestavljen in malo poprav potrebuje.

Razrušnik (ekstirpator) z devetimi lemeži za 30 gld. dobiva se pri R. Werner-ji v Kamenici v Pruski Šleziji in je ves iz kovnega železa. S tem razrušnikom se prav dobro dela in tudi ne potrebuje mnogo vprege.

Izvrstni gorjanski plug (Wendepflug) z dvema lemežema od Wernerja za 50 gold. To oralo ne potrebuje velike vlečne moči in je prav primerno, da se ž njim lahko na desno in levo orje, ter se tako polje na celo izorje, ali pa se naredé razori, kakor kedó hoče. Tako oralo je potrebno posebno za bregovite kraje, ker se ž njim zemlja lahko na breg ali na nižo stran obrača, kakor se oraču poljubi in bolj primerno zdi.

Nadalje Wernerjevi jako pripravniki razrušniki za plevel, ki imajo po 2, pa tudi po 5 plevelnih nožev, kakor tudi njegovi osipalniki s poljubno premičnimi deskami, olajšujejo delo, režejo zemljo na plitvo in globoko, kakor kdo želí, in se dobivajo po 25 gld. — Osipalniki bi bili posebno na Kranjskem za osipovanje turšice in koruna jako primerni po onih krajih, kjer so delavske močí drage. V enem letu se tak osipalnik enemu posestniku izplača.

Ravno tako znamenit je tudi Werner-jev po vsem svetu znani Kameniški-društveni plug, ki je ves iz železa in potrebuje prav malo vlečne moči. Ta plug, ki ga zna vsak kovač popraviti, veljá 25 gold. Jaz ga naši kmetijski družbi prav živo priporočujem.

Wernerjeva verižasta Ottova lopatičasta brana, ki seme in gnoj pod zemljo spravlja, in njivo plevela pirnice čisti, je tako izvrstna, da jo moram tudi za našo Kranjsko deželo, koder je po njivah vse polno plevela, prav živo priporočati.

Pri tej Ottovej brani zobje niso navadni žreblji, ampak ostre železne lopatice. Brana veljá 25 gold.

Fabrika za kmetijske mašine pod firmo „Umrath et Comp. v Pragi in Brnu“ je poslala v razstavo izvrstne ročne mlatilnice, narejene z okroglimi ali ploščatimi iglami.

Igle (štifte) na valjcu in na mlatilnem pokrivalu so okrogle, ter ni mogoče, da bi se pri mlatvi zrnje drobilo.

Ker se te mašine pri mlatvi ne drgajo preveč, se ž njimi tudi toliko hitreje in lože dela. Umrath-ove

*) Iz „Poročila o Dunajski svetovni razstavi 1873. leta“, ki ga je za družbo kmetijsko Kranjsko spisal gosp. Fr. Schollmayr, odbornik družbin.

ročne mlatilnice imajo še to posebno dobro lastnost, da tudi brez gonilnega kolesa in pri enakih delavnih močéh ravno toliko storé, kakor če bi imele gonilno kolo.

Tudi priprava za otresanje slame se tem mlatilnicam lahko pridene, kar bi pa jaz pri ročnih mlatilnicah ne priporočal.

Umrath-ova ročna mlatilnica brez gonilnega kolesa veljá v Pragi 120 gold. (Dal. prih.)

Priseženi vinski mešetarji.

V pospeševanje in polajšanje kupčije z vinom je ravnatelj sadje- in vinorejske šole v Mariboru, gosp. H. Goethe, ministerstvu poljedelstva v zboru vinorejcev in izvedencev na Dunaji leta 1873 nasvetoval postaviti po različnih vinorejskih krajih priseżene vinske mešetarje, ki bi imeli biti posredovalci med vinorejci in vinskimi kupci. Mešetar bi imel vse zaloge vina svojega okraja v zapisniku na tanko zapisane, in ker bi vina ne le po kolikosti, ampak tudi po vrednosti in ceni poznal, bi vinorejca in kupca pri prodavanju in nakupovanju kot prisežen mož s svojim svetom vestno podpiral. Vinskemu kupcu bi se tako izdatno zmanjšali visoki potroški, katere pogosto pri nakupovanji vina ima, ker mora daleč iz kraja v kraj, od vinorejca do vinorejca dostikrat po težavnih in nevarnih potih hoditi.

Mešetar bi moral pred vsem zaupanje vinorejcev svojega okraja imeti; pa bi mu tudi moralo mogoče biti, odločene službene ure ali dneve svojemu poslu žrtvovati. Moral bi v vedni dotiki stati z vinorejci svojega okraja in pa s kupci in trgovci vinskimi iz bližnjih in daljnih krajev, in jim kolikor mogoče pomagati ter jih s stanjem vinske trgovine v svojem okraju seznaniti.

Kot plačilo za svoje mešetarstvo bi pa od prodajalca in kupca odstotke spečanega vina dobival. — Stvar je po sklepu vinorejcev in krčmarjev v Mariboru dné 11. aprila zdaj tudi v državnem zboru sprožena bila, ko je Seidl s tovariši predlagal, da bi se izdala posebna postava, po kateri bi se ustmeno napravljanje vina nadzorovalo. Kaj da se misli storiti, še ni znano.

Tako piše „Slov. Gospodar“. Tudi Kranjska kmetijska družba je bila poprašana za svoje mnenje v tej zadevi; al, kakor slišimo, se nobena podružnica, po centralnem odboru o tem poprašana, ni izrekla za potrebo priseženih mešetarjev.

Nova postava o zemljiških knjigah za Kranjsko.

Danes prinesemo po besedah postavo potrjeno po Kranjskem zboru o novi napravi zemljiških knjig v vojvodstvu Kranjskem in notranjo uredbo teh knjig.

Ta deželna postava se naslanja na državni postavi od 25. julija 1871 drž. zak. št. 95, o vpeljavi splošne zemljeknjižne postave, in od 25. julija 1871, drž. zak. štev. 96, o napravi novih zemljiških knjig in na ukaz ministerstva prava od 12. januarija leta 1872, drž. zak. štev. 5, s katerim se je bil razglasil poduk za izvrševanje splošne zemljeknjižne postave. Ta deželna postava je jako važna zarad pomanjkljivosti, katere se nahajajo deloma v naših sedanjih zemljiških knjigah.

Najprvo opomnimo na notranjo uredbo, katero bodo imele odsihmal zemljiške knjige in katera bo gotovo vsakemu posestniku prava dobrota, ker bo po teh knjigah dobil realni kredit (zaup na nepremakljivo blago), gotovo, popolnoma razločno podlago.

Zdaj se v zemljiških knjigah praviloma navajajo nepremičnine samo po svoji vrsti, kakor „celi grunt“, „polovica“, „tretjina“, „četrtina“, „sebenstvo“ itd., ter se nič gotovo ne vé, koliko zemljišča je s tem zaznamovanega; prihodnjič pa bo vsaka nepremičnina svoj imovinski list imela, v katerem bodo zapisani zemljiški deli (parcele) enako, kakor v zemljiško-davkarskem katastru in katasterski mapi (krajovidu). Kako važno je to, je vsakemu razumljivo, kdor vé, da zemljiško-davkarski kataster in mapa sama za-se nimata moči, dokazati lastnine.

Iz tega pa, da nova postava ukaže, ta kataster prenesti v zemljiško knjigo, izhaja ta velika dobrota, da je prihodnjič vsakemu posestniku zagotovljen popolno veljavni postavni dokaz, katere dele (parcele) ima njegovo posestvo, koliko obsega in katere meje ima.

Da se pa to vse vresniči, bodo okrajne sodnije po ukazu postave nemudoma začele svoje delovanje; toraj bi bilo želeti, da vsak novo zemljeknjižno postavo prebere in jo prav razume.

Postava

o napravi novih zemljiških knjig v vojvodstvu Kranjskem in o notranji uredbi teh knjig.

§. 1. V vojvodstvu Kranjskem se imajo na novo napraviti zemljiške knjige, kolikor obstoječe ne zadostujejo zahtevam te postave.

Napravljajo se zemljiške knjige službeno.

§. 2. V zemljiške knjige se imajo vpisovati vse nepremične reči in vse nepremičnim rečem enake pravice (§. 298. obč. drž. zak.).

Izvzéte so pa tiste nepremičnine, katere so:

1. javna imovina (§. 287. obč. drž. zak.);
2. v posesti kakega železniškega podvzetja ter se rabijo za železniški obrat;
3. predmet rudarske knjige.

2. *Notranja uredba zemljiških knjig.*

A. Glavna knjiga.

§. 3. Zemljeknjižni vložki, kateri obsegajo deželno-knjižne (gospôske), v vojvodstvu Kranjskem ležeče nepremične, sestavljajo skupaj eno glavno knjigo.

Kar se tiče nedeželno-knjižnih nepremičnin, naj zemljeknjižni vložki, kateri obsegajo nepremičnine ene katasterske občine, sestavljajo skupaj eno glavno knjigo.

Ako je treba, naj se naredé dopolnilni zvezki, in sicer za vsako glavno knjigo eden.

a) Obseg zemljeknjižnega vložka.

§. 4. Vsaka nepremičnina, katera je fizično skupaj držeča se celotina, mora biti samostalno zemljeknjižno telo. Več nepremičnin enega in istega lastnika, ako se tudi fizično skupaj ne držé, se more zložiti v eno zemljeknjižno telo le takrat, ako na teh nepremičninah ni različnih bremen in tudi ni o utesnitvi lastninskega prava nobene različnosti, ali če se pri zložitvi ob enem odpravijo tej nasprotne ovire.

Vsak zemljeknjižni vložek obsega samo eno zemljeknjižno telo.

b) Listi zemljeknjižnega vložka.

§. 5. Vsak zemljeknjižni vložek obstoji iz imovinskega lista in bremenskega lista.

§. 6. Imovinski list ima navajati vse dele, iz katerih obstoji zemljeknjižno telo, in tiste stvarne pravice, katero so zvezane z lastnino celega zemljeknjižnega tela ali enega dela.

Zaznamba delov kakega zemljeknjižnega tela se more vjemati z zaznambo v katastru in v katasterski mapi.

V napisu imovinskega lista se ima navajati dosedanja zemljeknjižna zaznamba zemljeknjižnega tela, ako jo ima, oziroma njegovih delov, kakor tudi kateri obče znani priimek; tukaj se ima tudi razvidno storiti, ako je zemljeknjižno telo v razmeri različni od popolne lastnine.

§. 7. Vsaka prememba v zapopadku imovinskega lista, katera je nastala po vpisu v kakem drugem listu, se mora službeno razvidna napraviti v imovinskem listu.

Ako se zemljiška služnost vpiše v vložku služne (podložne) imovine, se mora ta služnost, kakor tudi vsaka prememba v vpisu ob enem z vpisom službeno razvidna napraviti v imovinskem listu gospodujoče imovine.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarska skušnja.

* *Zoper hrošče ali kebre.* Letošnje mrzlo in deževno vreme utegne tudi hroščem ogreniti spomladansko veselje. Če bi pa vendar pozneje prišli in se hoteli za zamudo odškodovati, razglašamo priprost pomoček zoper nepovabljene goste, kakor smo ga v nekem listu našli. Vzame se namreč sod, kateremu se na enem konci dno izbije, na drugo dno pa ponoči svetilnica postavi v sod, da od mraka do jutra gorí. Od zgoraj se v sodu napravi kolobar iz smolenice (Theer). Luč privabi hrošče v sod, smola jim pa letavke osmoli, da ne morejo več vzleteti. Nekaj jih obleží v sodu, še več pa zunaj, ki se potem lahko pokončajo. Če se to nekatere noči ponovi na več krajih, bode ves okraj mrčesa precej rešen. Smolenico nadomestuje tudi vsak drugi klej ali lim.

„Slov. Gosp.“

Slovansko slovstvo.

* *Kratek poduk o zemljišču, c. kr. slovenskim vojakom v poduk. II. priloga h knjigi „Bojna služba“. V Celovcu 1874. Založil A. Komel.* Za čast Avstrijskega vojaštva ravno tako, kakor za blagor svoje domovine zavzeti c. kr. stotnik gosp. Komel je ravnokar knjižico, ki je pod gori navedenim naslovom, na svitlo dal v Celovcu in je namenjena poduku našim rojakom, ki v vojski cesarja našega služijo. Podučuje jih namreč poznati zemljišče, ki ima kaj mnogovrstni vpliv na boj, in sicer:

1. zavira prostovoljno pomikanje vojske, na priliko skozi grape in debra (Schluchten), čez globelji (Vertiefung) in jame, prek rek in močvirja;

2. zakriti zamore bojnike, da jih sovražnik ne vidi, tako na pr. za grmovjem in živim plotom, za žitom itd.;

3. zavaruje domače vojake pred sovražnimi kroglami, na pr. za gorami, zagrajami in zasipi;

4. s tem, da so nekateri deli njegovi (zemljišča) viši od drugih (dominiren).

Ako voditelj naštete lastnosti zemljišča prav porabi, to je, se po njih ravná, pomnoži vspeh lastne vojske, vspeh sovražne pa jako skrati.

Knjižica razdeluje to poznanje zemljišč na 3 dele: 1) popis gorá (orografija); 2) popis vodá (hidrografija); 3) popis krajev (topografija).

Goré na pr. popisuje tako-le:

Manjše višine zemljiščinega površja so gorice ali holmci; pravijo jim tudi brda (Hügel). Veče višine so gore (Berg).

Gore, ki so med seboj sklenjene, se imenujejo gorovje ali pa gorstvo (Gebirge, Gebirgskette). Če so gore čez 6000 čevljev (1900 metrov), imenujejo se visoke gore (Hochgebirge). Venožje ali podgorje (Fuss) je spodnji del hriba. Najviši deli se imenujejo teme (Scheitel), koki, kope (Kuppen), vrhi ali vrhunci (Gipfel), sleme ali greben (Kamm) in hrbet (Rücken).

Strani (Seiten) gore se imenujejo boki ali pobočje, rebro ali breg, brežina, plazovina (Gehänge, Abdachung, Böschung).

Plane višavine ali ravnine na gorah imenujemo visoke planote, platô (plateaux).

Isto tako kratko a jasno v lepi slovenščini vodé in kraje. — Res, veselje je čitati drobno knjižico ne samo na stališču vojaškem, temuč podučno tudi sploh za mladino slovensko, kateri razlaga različnosti gorá, vodá in krajev. Pisatelju gre tudi hvala, da je na svitlo dal to delce, ki podučuje slovenske vojake, iz poti spravlja grde grmanizme učiteljem njihovim — oficirjem — in tako čedni slovenski jezik vpeljuje v armado, s tem pa pomaga, da se blagi namen spolnuje, ki ga imajo vsaj nekateri viši. Kdo bi bil pred 20 leti mislil, da oficirji se bodo morali slovenščine učiti — kakor se zdaj prav pridno učijo, ako hočejo više službe doseči. Hvala Bogu, da smo take čase doživeli!

* *„Abecednica s podobami za čitanje i čtetje.“* Risal i pisal And. Fr. Žnidarčić, vikar i c. kr. okrajni šolski nadzornik na Banjščicah (Canale-Görz).

Tako se imenuje nova knjižica, ki je ravnokar prišla v tiskarnici družbe sv. Mohora v Celovcu na svitlo. „Abecednica“ ima 22 čednih podob, s katerimi se lahko v petih, šestih dnevih čitati nauči.

„Abecednica“ veljá v tiskarnici, pri pisatelju in v bukvarnicah 30 krajc. Kdor jo hoče po pošti prejeti, dodá še 2 kr. za poštnino. Ako bi pa kdo 10 „Abecednic“ pri pisatelju naročil (z nakaznico), ne plača poštnine od njih.

„Abecednica“ je namenjena učiteljem i učiteljicam, pa tudi očetom i materam, ki želé svoje dete v čitanji i čtetji vaditi. Sčasoma mora do tega priti, da bode vsaka mati učiteljica, pa vsaka hiša začetna učilnica.

Tje méri „Abecednica“. A. F. Ž.

Zabavno berilo.

Moj pès.

Smešnica, spisal J. Aléšovec.

(Dalje.)

Ko vstopim v kavarno, pridrvi kakih pet ali šest bivših mojih sošolcev k meni, mi stiskajo roko in spravijo med-se k okrogli mizi. Kazali so vsi veliko veselje, da mene „filistra in pol-kmeta“ zopet vidijo.

„Smo hoteli že vsi skupno“, prične eden izmed družbe, „napasti te v gnjezdu tvojega „starega“; toda zdaj, ko si tu, boš pa tukaj dal za par bokalov, saj si gotovo prinesel veliko mošnjo seboj, katero ti je „stari“ dobro natlačil. O, tvoj „stari“ ima gotovo še plesnjive dvajsetice, tolarje, cekine in enak drobiž, katerega naši žepi ne držé. Za zdaj te ne moremo drugače počastiti, kakor da plačaš to, kar smo tukaj popili in pokadili. Potem gremo malo po biljardu dregat, da se nam kosilo vsede, potem pa hajdimo k zali Marjetici, saj jo še poznaš, ne?“

In ko jaz odmajem z glavo, nadaljuje drug:

„O, se vé, da jo poznaš tisto punčko, ki je nasproti šoli prodajala kostanj, kruh in enako robo! Zdaj je kletarica in — pri moji veri! — ni je bolj zale po vsem mestu. Pa saj jo boš sam videl.“

To se vé, da me nekdanji sošolci niso pustili od sebe; ostati sem moral pri njih in iti ž njimi k zali Ma-

rijetici, dasiravno me radovednost gotovo ni tje gnala. Vendar je bila to res lična, zala deklica rudečkaste barve, milega očesa in jako gladke kože; obnašala se je jako priljudno, z melodičnim glasom prašala vsacega, kaj želi, smejala se ko grlica jasno in pri tem kazala vrsto slono-koščenih zobičev; a nikakor ni bilo videti, da bi jej bil kak gost ljubši od druzega, vsakemu je kazala isto prijaznost.

Moji prijatelji so se vedno šalili z njo, jaz pa nisem mogel priti do prave veselosti, in še le ko smo ga bili izpraznili par bokalov, se tudi jaz bolj otajam in sem družini v vsem kos. Pili smo mnogo, napitnica se jame vrstiti z napitnico in polnoči je že davno proč, ko gremo iz gostilnice vsi bolj ali manj vinjeni in glasni, kakor da bi bil ves svet naš. Plačal sem bil jaz, to se razumi po samem sebi.

Pri takih prilikah se marsikaj storí, kar bi se ne storilo, ako bi bile glave trezne. Ko smo namreč prišli na bližnji trg, predlaga eden izmed družine:

„Veste kaj, fantje, danes moramo kaj narediti, drugače ne bo spanja! Saj vam je vsem še v spominu tisti vladni svetovalec, čegar grdega pèsa, kateri ni nikogar pri miru puščal in zlasti otroke strašil, smo plavati učili in sicer tako dolgo, da je utonil!“

„In kateri nas je šel zarad tega tožit vodstvu šole, da smo bili potem vsak po osem ur v šoli zaprti,“ pristavi drugi.

„O, tega se tudi jaz spominjam,“ pravim jaz, „sem bil tudi zraven.“

„Dobro,“ pričné zopet prvi, „mi smo prejeli svojo plačo, on še ne. Jaz predlagam, da mu napravimo pod oknom ponočno godbo.“

„Predlog je enoglasno sprejet,“ jih pravi več, in tako se podamo vsi proti stanovanji svetovalca, katero je bilo v predmestji v precej ozkih ulicah. Tam mu napravimo ponočno petje, a kako! Vsak poje svojo, in sicer ne le svoj glas, ampak tudi svojo pesem in pès moj, ki še ni nikdar kaj enacega slišal, tuli tudi svojo vmes. Na ulici ni bilo sicer nikogar, a kmalu se pomolé različne glave s ponočnimi kapicami skoz okna in prašajo druga drugo, je li sodni dan, ka-li? Nas pa vse to ne moti in še le, ko tudi gospod svetovalec odpre okno in pogleda, kaj se godí in od kod prihaja ta zares strašna glasba, vtihnemo in zakričimo vsi z enim, kolikor mogoče močnim glasom: „Pereat, svetovalec, vrag ga vzemi!“

Po vseh drugih oknih se sliši krohot in smeh, svetovalec pa zapre svojega s treskom in ko ga zopet odpre, se vidi, da ima v roki bokal vode, s katero nas misli plačati za godbo. Toda mi se brž razletimo in bokal z vodo vred se razbije na tlaku, a moker ni nihče drug kakor moj pès. Zopet krohot med nami in klici: „Dobro, svetovalec, vrlo!“ Po oknih pa smeh, kar nam je bilo znamenje, da svetovalec pri sosedih ni mogel posebno priljubljen biti.

Morda bi s tem serenada še ne bila končana, kar zakriči nad nami iz druzega okna glas:

„Zgubite se, pevci, patrola gre!“

S patrolo opraviti imeti ni prijetno, posebno ker je zdaj še svetovalec začel na vse grlo kričati:

„Lumpje! Ponočni rogovileži! Patrola, pa —“

Dalje ne more govoriti, ker mu prileti ta hip pest peska v obraz in nekaj menda tudi v usta, ker je začel prhati in pljuvati.

Ponočne straže koraki se slišijo že blizo, toraj se mi zavijemo in pokažemo jej pête. A ker smo vedno še dobro vinjeni, ne moremo prav hitro teči in kazalo je, kakor da bi nas patrola morala doiti, posebno ker jej je svetovalec iz okna pokazal pot za nami. Zato zavpijem jaz:

„Vsaksebi, tovariši, vsak svojo pot! Če koga vjamejo, vse tají in ne izdá nikogar. Čez štirinajst dni se zopet vidimo!“

Na to jo jaz in pes vsekava v stranske ulice, nazaj proti tistim, kjer smo peli, in ko sva krog vogla, se hitro ustavim in grem, sapo k sebi držé, svojo pot. Ko si malo oddahnem, jamem žvižgati, da bi na ta način kak sum še bolj od sebe odvalil, češ, da nič ne vem. Srečam sicer par policajev, ki me pa le opominjata, naj ne žvižgam zdaj v trdi noči, a druzega se mi ni nič pripetilo, in ko pridem do svoje gostilnice, kjer je, se ve da, vse spalo, grem v šupo in se vležem na svoj voz. Zjutraj zgodaj se peljem domú, povem očetu, da sem naletel na sošolce, ki so me v mestu pridržali, in tako sem mislil, da je vse pri kraji in da včerajšnji dan ali marveč noč ne bo imela druzih nasledkov, kakor to, da me je glava strašno bolela. Marijetica je sicer lična kletarica, a po vinu, katero toči, vendar-le glava bolí.

Tako sem mislil, a motil sem se, kajti že tretji dan ostraši sodnijski brič mojega očeta — jaz sem bil ravno na polji — s povabilom k sodniji. Oče, ki niso imeli nikdar radi opraviti s sodnijami, mi domú prišedšemu s strahom pokažejo osodepolni dopis, a jaz jih umirim s tem, da rečem, da se je slavna sodnija gotovo zmotila. Vendar pa sam nisem bil tako miren, kakor sem se delal, kajti Bog vedi, kaj je svetovalec natvezil sodniji! Morda celó, da smo ga hoteli okrasti ali ubiti! Pa kako se je zvedelo, da sem bil jaz pri oni ponočni godbi? Kdo me je li izdal? Na, če je bil kdo izmed družbe naše, potem — gorje mu!

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Toča.* V Boloniji na Laškem je 7. maja tako strahovita toča vsipala se na mesto in okolico, da že 60 let kaj tacega ni bilo. Popoldne od 3. in 30 minut do 4. in 15 minut, tedaj tri četrt ure sula je v tako obilni meri, da so bile ulice — kakor zimski čas s snegom — s točo napolnjene. Enako je tudi narastla voda za 73 milimetrov v silno kratkem času, kar se ni zgodilo že 30 let.

* *V Ameriki* so ženske na noge stopile zoper — tam mogočno — strast žganjepivstva. To strast namreč skušajo pregnati z — molitvijo. Pridejo namreč v žganjarijo, kjer pijó možki, v trumah do 1000, med njimi gospé najviših stanov v svili, in začnó moliti in peti psalme. Če jih prodajalec zapodí iz sobe, gredó na ulice in tam nadaljujejo pred pivnico molitve in petje, dokler ne odide zadnji pivec in krčmar ne zapre žganjarije. Pri nas bi, se ve da, kaj tacega policija ne dopustila.

Naši dopisi.

Iz Slovenjegradca 18. maja. — Po toči zvoniti je prepozno, a vendar naj spregovorim nekatere besedice o volitvi našega okraja, ki je bila 9. dne t. m. — Da, točo smo imeli, pobila nam ni sicer poljskih pridelkov, pač pa naredila veliko škode na narodnem polji, katero je prišlo po nji v oblast nasprotnikov naših, nemškutarjev. Pri volitvi deželnega poslanca 9. t. m. namreč je premagal nemškutarski kandidat g. Schmidt z 10 glasovi narodnega kandidata dr. Šuca. Pa kako more tudi drugače biti tam, kjer seže vmes nesrečna roka „mladoslovencev“! Davno že je bil nastavljen za kandidata obče spoštovani narodnjak g. dr. Šuc in kazalo je, da bo zmagal z najmanj 10 glasovi, ker so bili vsi

volilci Šoštanjskega in mnogo iz našega okraja za-nj, kar se nenadoma prikažejo „mladi“ s svojim kandidatom, za poslanstvo po vsem nezmožnim g. Rapocem in jamejo begati in šuntati volilce zoper g. dr. Šuca, češ, da je duhovnik. Nekatere bolj omahljive in boječe in take, do katerih imajo kaj vpliva, res tako zmešajo, da ne vedó, kaj bi storili; nekaj, ki se niso hoteli nikomur zameriti, jih je na dan volitve domá ostalo, nekateri pa so iz jeze volili namškutarja, kajti za gosp. Rapoca ni nihče maral; zato je pa ta kandidat „mladih“ tako malo glasov vjel, da je še „Naroda“ sram, povedati število. Gledé na vse to mora človeka res zgrabiti jeza, če bere članek v „Narodu“ od pretekle sobote. Dasiravno je vsakemu jasno, kdo je kriv propada narodnjakov v našem volilnem okraju, zvrača „Narod“ vendar-le vso krivdo na duhovne, češ, da so, v volitev se vtikovaje, vse razdrli. Za Boga, kdo razdira? Ali tisti, ki bi bil zmagal brez ščuvanja in nagajanja, ali pa tisti, ki pride in mu toliko glasov odjé, da oni propade in sovražnik obojih zmaga? „Mladi“ so dobro vedeli, da za-se nič ne opravijo, da niso v stanu pridobiti si še 8 glasov ne, a vendar gredó dregat in dregat tako dolgo, da vse razrijejo. Kako li, povejte, se imenuje tako početje? Ali morda drugače, kakor — izdajstvo domovine?

V Gorici 15. maja. — „Nič novega pod solncem“ — pravi stari pregovor. Ali prav zato, ker je star, ta pregovor več ne veljá. Vse mora biti dandanes novo. Mati narava, na pr. se človeškemu napredku tem zaničljivše róga, čim bolj se učenjaki domišljujejo, da so že vse kote njenih tvornic preiskali. Dokaz temu so nove oblike raznih bolezni, vpričo katerih so zdravniki prisiljeni priznati, da jih ne poznajo; dokaz nam je čudno vreme, ki staro pratiko potiskuje med staro šaro. Pa ne le narava — ta novodobni malik — se sè svojimi častilci norčuje in kaže nov obraz, tudi v oboru človeškega življenja in vseh njega razmer hoče imeti sedanji svet vse novo: „pravo novo“, „moralo novo“, in Bog si vedi, kaj še. Tedaj porečemo odsihmal: „Vse novo pod solncem“. Nova je naša vojaška postava in še novejše so ravnokar potrjene „konfesionalne“ postave, ali najnovejše in „unicum“, odkar Avstrija stojí, je nekaj, kar se je v sredo v Gorici zgodilo; in to bo gospoda dr. Razlaga sosebno mikalo. Gosp. Razlag se je potezal v državnem zboru za to — če se prav spominjam — da bi smeli škofje tiste bogoslovce, ki so pred vstopom v bogoslovnišče bili vzeti v vojake, po dognanih študijah v mašnike posvetiti s pogojem, da bodo služili, če bo treba, kot vojaški duhovni, kakor se dela s tistimi, katere vzamejo v vojake po vstopu v bogoslovne šole. (Takih „feldpatrov“ in spe šteje gosp. minister Horst zdaj že nad 300.) Ali ni škofje, ni dr. Razlag niso dosedaj nič dosegli, čeravno prošnje cislajtanskih škofov nič druzega ne nameravajo, nego to, kar je študentom vseh druzih viših učilišč dovoljeno, da smejo namreč, opravivši eno leto prostovoljne vojaške službe (ali pa 3 leta, če so bili posilno vzeti), posvetiti se izvoljenemu stanu, kakor jim drago. Samo o času vojske in prav velike sile morajo prijeti zopet za puško ali za pero v kateri vojaški pisarnici. Tudi oženijo se lahko po prvih 3 letih, od kar jih veže vojaška dolžnost. Vseh teh dobrot ali polajšeb edini vojak-bogoslovec ne vživa; on mora čakati na mašništvo do 32. leta starosti!! Po tem vvodu poslušajte, kaj se je včeraj po našem mestu pripovedovalo! Nek duhovnik, Fr. Z., ki je bil 1. sept. 1872 v mašnika (presbyter) posvečen, in je že $1\frac{1}{2}$ leto kot kaplan v pastirski službi (rojen je v Gorici), bil je 13. maja pred nabiralno komisijo povabljen, in optima forma za „tauglich“ spoznan in je tudi koj prisegel. Kaj ne, da je lepa ta? Postava govorí samo o „kandidatih duhovskega stanú“ („Priesteramts-Candidaten“), in če take vzamejo, veljá, kar sem zgorej rekel. Kako je komisija v tem primerljeji po 2letnem mašniku, kaplanu segla, tega nekomisijska pamet ne ume. Gosp. kaplan Z. je bil v 7. razredu vojaštvu podvrženih. Ali je vsemu temu kaka pomota vzrok, ali kaj druzega, bom skušal zvedeti. Stvar je pozornosti vredna. Ni li tedaj resnično, da je tudi še kaj novega pod solncem?

Iz Gorice 17. maja. — V pretekli noči naredila je tudi pri nas slana veliko škodo. Trte po nekaterih krajih so popolnoma pokončane, po višavah nekoliko manj. Tudi krompir in fižol sta veliko trpela. Siromaštvo že zdaj preveliko, nam žuga še veče. Bog pomagaj!

Iz Notranjsko-Bistriškega okraja 11. maja. (*Par besedí o „Narodovih“ podlistikih.* — Konec.) Da si je „Narod“ s temi grdimi spisi zares škodoval, sem se sam prepričal. Ko sem namreč pred nekaj dni v neki hiši, ki je bila do sedaj zmirom od prvega začetka na „Narod“ naročena, ta list v roke prijel, sem se začudil, ko sem zapazil, da je ves podlistek izrezan bil; prašam gospodarja, kako je to, dobil sem v odgovor: „Skrivati moram liste, da jih moje hčere v roke ne dobijo in zdaj jih izrezujem; kaj bi iz mojih hčerí postalo, da take gnjusobe prebirajo! Ko naročnina izteče, ga ne bom več naročil.“ Poglejte, da je res, da se že privrženci „Narodovi“ od njega obračajo. — Čeravno „Naroda“ ne berem, kakor sem v začetku spisa trdil, mi vendar včasih prav po naključbi kaka številka v roke pride; tako sem prišel do dveh številk, v katerih menda najgrje blato meče na posvečeni, častitljivi prestol sv. Petra. Ni tukaj prostora in ni me volja pisati apologetico (zagovarjanje) papežev, ker so to že sto- in stokrat spretnejša peresa storila in ker sv. Petra prestol, kot naredba božja za „Narodovo“ grdenje toliko porajta, kakor luna, ako objestni kužek na-njo laja. Vendar ne morem si kaj, da ne bi poprašal „Narodovega“ blatarja (oprostite izrek, ali on je za takega pisca še prepohleven): Ali mu je znano mnenje poštenih zgodovinarjev tudi luteranskih, da noben prestol celega sveta nima toliko slavnih možakov pokazati, kakor stol sv. Petra? — Ali je ta pisec kedaj bral izrek Herderjev: „Ohne die Päpste wäre Europa ein Raub der Despoten oder eine mongolische Wüste geworden.“ Kako bi bilo to res, ako bi bili papeži taki, kakoršne naslikati se ne sramuje „Narodov“ „cismontanus“? Nam pride tukaj na misel nemški pregovor: „Wie der Schelm selbst ist, so denkt er von andern!“ In pa če je bilo v srednjem veku par papežev, kateri niso na čast sv. prestolu — kedo je temu kriv bil? Ali ne tedanji liberaluhi in despoti, kateri so vsilili na častitljiv sedež svoje kreature? Očitni dokaz, da cerkev mora biti prosta. Prosto hoče Gospod svojo nevesto, ne pa deklo liberalcev. Po teh nevrednih glavarjih — ki jih je le malo bilo v primeru z izvrstnimi — je papeštvo tako malo svoje svitlobo zgubilo, kot je ne izgubi solnce, če ga za kratek čas oblak zagrne. Najbolj nas je pa zbodlo, ko smo v „Narodu“ brali oskrunjeno imé slavnega papeža Pija II., ki je bil pod imenom Enea Silvija naš nekdanji škof Tržaški, ki je bil gotovo večkrat po naših Notranjskih farah, ki se je za Trnovsko in Kneško duhovnijo še kot papež zastran patronata krepko poganjal. *) (Kandler in Memoria dei vescovi di Trieste.) Pija II., Pija IV. in celo vrsto druzih pobožnih in izvrstnih papežev je „neslovenski

*) Papež Pij II. je s pismom dne 6. novembra 1462 zavoljo patronatnega prepira med gospodo Walse-ško in Tržaškim kapitelnom zapovedal, da farna cerkev sv. Petra v Trnovem neha biti farna cerkev in povzdigne podružnico sv. Marije v Knežaku za farno cerkev. S pismom danim 21. julija 1464 je Pij II. faro zopet v Trnovem potrdil. Maiuati Memorie. Val. I. pag. 300.

list" ogrditi skušal. Pa vsak pošten človek si lahko misli, koliko veljave imajo njegove besede. Besede umazanega pisuna, katere on papežem piše, veljajo v polni meri takim pisateljem, kateri s svojimi spisi slovensko mladino pohujšujejo. Njim bi se zamoglo s polnim pravom reči: Pozdravljajo vas prevzetnost, vaša mati, lakomnost in nečistost, vaši sestri in vse druge pregrehe in hudobije, vaše sorodnice in prijateljice, katere se jako radujejo, da jih vi tako izdatno razširjujete." Le take spise naj „Narod" nosi, in kmalo ga ne bo več noben snažen človek v roke vzeti smel. xyz.—

Iz Zemona na Notranjskem 17. maja. — Prav žalostno vest Vam sporočam: Vrh tolike revščine nam je danes huda slana pokončala vse veselo upanje. Vse leži poparjeno, orehi in trte pozebljene. — 9. dne t. m. pa je bila sodra in toča; toliko je je bilo nasute, da se je še drugi dan videla. Celi mesec do danes je bil moker in vedno mrzel. Bog se nas usmili!

Iz Vipave 14. maja. — Slaboznani dopisnik Vipavski „Sl. Nar." ni mogel strpeti, da ne bi zagrizenega sovraštva do g. Grabrijana in tukajšne nar. čitalnice si ohladil v strastnem dopisu od 8. maja. G. dekan in dež. poslanec Grabrijan je namreč k svojemu 74. godu prejel od mnogih strani srčna vošila. Razveselil ga je posebno krasni „album" okinčan s slikami najodličniših slovenskih mož in sokolcev Ljubljanskih. To prelepo vošilo je prišlo čisto nenadoma in po tako nenavadni poti, da se je dalj časa ugibalo, od kod bi imelo priti. A hudobni dopisnik „Nar." ne privoši g. Grabrijanu zaslužene časti, ki se mu skazuje na pozno starost, in brž zatrobi, „da je g. Grabrijan prejel vošilna pisma po agitacijah". Javno pozovemo dopisovalca, naj pové, kdo je za-nje agitiral; sicer je nesramen lažnik. Z debelo tiskano besedo se drzne dopisnik sumničiti poštenje ljublj. „Sokola" in mu spodtikati zlorabo gostoljubnosti g. dekana ob taboru l. 1870. Prav bi bilo, ko bi „Sokol" Ljublj. sam odgovoril „Narodu" s pošteno besedo. Da naša čitalnica ne kaže posebno krepkega življenja, je istina, kakor žalibog večidel pri vseh čitalnicah. Zadnja beseda se ni posebno dobro izvršila, pa ne zarad nezmožnosti delajočih oseb, ampak zarad naglice, s katero se je pripravljala. Nadjamo se, da sijajna veselica, ki jo čitalnica v kratkem napravi, bo pregnala dopisniku veselje do pristranskega kritikovanja. Naj bi tisti, ki znajo tako vrlo zabavljati, pristopili k čitalnici in pomagali z novci, pametnim svétom in marljivim delovanjem, narodno življenje naše bi gotovo lepše in veselejše oživelo. — Zapustil nas je g. Silvester, najbolj delavna moč naše čitalnice pri vseh veselicah, izurjen gledišni igralec. Prav žal nam je po njem. Da bi bil pa on zapustil Vipavo zarad onega čitalniškega škandala in hudobnih „Nar." dopisnikov, s tem se ti gospodje silno motijo. Iz njegovih ust vemo, da vzroki njegovega odhoda so vsi drugi, prav neljubeznjivi. G. Silvester je zložil mnogo lepih pesmic, ki dihajo iskreno ljubav do domovine in kažejo verno katoliško srce; nekoliko je natisnjenih v „Danici". Zato so mu „Nar." dopisniki iz Vipave nadeli ime „Daniški pesnik". Ubožci! Spoštujte Silvestra in posnemajte ga! — Na druge „modrosti" „Nar." dopisniku ne odgovarjamo. Le vprašali bi, kje so tisti prosti kmetje, ki dr. Razlagove „visoke" (?!?) govore beró in razumejo? Prost kmet Vipavski in „visoke" ideje dr. Razlaga!! Pa se ve da Vipavske Atene v pomladnem cvetju mladodobnega učenjaštva, kje ste že? Pst!

Od sv. Jakopa pri Savi 17. maja. — Danes smo imeli 5 stopinj mraza; kar nam je prej silna mrzla burja pustila, to nam je vzela danes slana. Po drevju je perje kakor s kropom poparjeno, po polji, po vrtih je vse proč, upanje na dobro letino nam je popolnoma splavalo po vodi. Zdaj naj pridejo tisti možje, ki so naša zemljišča tako visoko cenili, ne mislé na slabo letino, ne na mraz, ne na rijo, gosenice in druge nevarnosti za polje! Zdaj naj pride Rus iz Št. Vida s svojo kratko pametjo in Kamniški okrajni predstojnik gosp. Klančič, ki je potem še srenjam prigovarjal, naj se ne pritožijo zoper prenapeto cenitev! Bog nam pomagaj!

Iz Ljubljane. (*O nesrečni letošnji spomladi*) smo pisali že v 18. listu našem. Bodi Bogu potoženo, da zadnji dnevi unega tedna in prvi tega so dodali prejšnji škodi še veliko večo na vrtih, nogradih, polji in povsod, kjer je spomladi mladika poganjati začela. Nezmerno deževje, da so sèm ter tjè povodnje nastale, sneg, sodra, toča, led — vse te uime so se združile, mahoma uničiti nado na dobro letino. Leto 1874 ostane s črnimi črkami zapisano v pratiki poljedelski. Drugekrati večidel take nesreče zadevajo le posamesne kraje ali posamesne dežele, letos pa — je šiba božja segla čez dežele, cele države. In zato ne bo nastala samo dragina, nastala bo lakota po več krajih. Kar sta mraz in slana vzela sadnemu drevju in nogradom, to se ne dá več nadomestiti, fižol in krompir dasta se še vnovič saditi, al kje bode manj premožni kmet novega semena vzel? In da bi to, kar je po nevihtah preteklih dni še kmetovalcem ostalo, le v nobeni nevarnosti več ne bilo — al vidimo in slišimo, da gore in hribi so nasuti še z ogromnim snegom, bati se je še zmirom mraza in slane.

V žalostnem tem premišljevanju pa vendar ene zamolčati ne moremo, in ta je, da so „Novice" že večkrat opominjale gospodarje: ne sadite prezgodaj krompirja, fižola itd., al malo jih je, ki ubogajo to važno opravilo. Letošnji april je bil res zapeljiv, al ko bi bili gospodarji vkljub temu čakali s saditvijo, ne bi bila škoda tako velika. Naj bi žalostna letošnja skušnja bila opomin za prihodnje!

— (*Iz seje kmetijske družbe.*) Na dopis sl. c. kr. ministerstva kmetijstva, naj družba kmetijska do 31. dne t. m. poroča, za katere razdelke kmetijstva in koliko državne podpore želí za tekoče leto, je subvencijski odbor v seji 17. dne t. m. temu ukazu zadostil, in sprejel predloge dotičnega odseka, kateremu je bil dr. Costa poročevalec. V tej seji je tudi c. k. gozdni nadzornik gosp. Salzer poročal o svojih nasvetih za zboljšanje in povzdigo gozdarstva, posebno za pogozdenje Krasa; odbor je odobril njegove predloge. — Dr. Poklukar je prevzel nalogo, podružnici Bohinjski, Radoliški in Kranjski gori na znanje dati, da družba kmetijska še enega bika Belanskega plemena za polovico cene (65 gld.) hoče po poti dražbe (licitacije) prodati. — Po nasvetu dotičnega odseka, kateremu je bil dr. Bleiweis poročevalec, dobé zbirko vrtnarskega orodja sledeče ljudske šole na Kranjskem: šola v Trnovem na Notranjskem, v Nadanjem selu, v Planini, v Osilnici, na Ježici in na Jesenicah. — Nekemu županstvu in nekemu vrtnarju, ki sta tudi take zbirke prosila, se vsled subvencijskih načel ni mogla prošnja vslišati.

Ko je subvencijski odbor dovršil svoje opravilo, je kmetijski odbor nadaljeval sejo, v kateri je predsednik baron Wurzbach s primernim nagovorom pozdravil novo izvoljene odbornike, potem se je ustanovilo 5 odsekov, ki opravljajo v družbi različne naloge. Konečno je bil gosp. Andrej Brus za družbenega blagajnika izvoljen. — V tej seji so bili sledeči gospodje za nove ude sprejeti: vitez Jurij Gutmansthal, France Jančar, duhovnik v Metliki, Janez Tomazin, kaplan v Semiču, Jože Žerovec, posestnik na Mlinu, Maks pl. Wurzbach, France Souvan in Ferd. Souvan v Ljubljani.

— (*Iz seje deželnega odbora 16. in 19. maja.*) Deželni odbor je sklenil pritožiti se do državne sodnije zoper nalog ces. kr. davkarije za pristojbinski davek, da bi se od premakljivega deželnega premoženja plačevala desetletna pristojbina. — Prošnja A. Miheliča iz Pulja za podelitev deželne štipendije za sprejem njegovega sina v gozdarsko šolo v Šneperku se ni vslišala, ker ni Kranjec. — Na dopis Kranjske kmetijske družbe se je sklenilo, da se pošlje občinam vinorejskim okrožnica zarad spolnovanja vinogradske postave od 11. septembra 1860. — Odgovor Ljubljanskega knezoškofijstva zastran natisa slovensko-nemškega dela Wolfovega slovarja se naznanja c. k. deželni sodniji s prošnjo, da bi vplivala pri gosp. knezoškofu na brzo spolnitev oporoke ranjcega gosp. knezoškofa Wolfa. Bistveni zapopadek škofovega pisma se objavi prihodnjič. — Dogovoru Ljubljanskega magistrata s Kranjsko hranilnico zarad preselitve više realke v novo realkino poslopje o začetku prihodnjega šolskega leta je deželni odbor v glavnih načelih pritrdil.

— (*Baraka v bolnišnici.*) Gledé na strastni dopis v „Slov. Narodu“ štev. 101 naj podamo sledeče vrstice občinstvu v pojasnilo, kako da je prišlo do tega, da se bode baraka v bolnišničnem vrtu postavila za kužne bolezni: Bivši primarij dr. Keesbacher prvi je v bolnišnični seji dne 9. maja leta 1868 v dogovoru z dr. Valentom sprožil misel, naj se ob priliki zidanja mrtvaške hiše in neke šupe v bolnišničnem vrtu skrbi tudi za napravo dveh posebnih sob za kozave bolezni, da se glavnemu pomanjkanju naše bolnišnice v okom pride, ker kozavi ležijo med drugimi bolniki, in se tako bolezen razširja po vsej hiši. Temu predlogu pritrdila sta primarij dr. Fux in bivši vodja vitez dr. Stöckl, poslednji ga je priporočal deželnemu odboru, in je neobhodno potrebo izpeljave povdarjal. Potrebo navedene ločitve pripoznavši je deželni odbor veleval vodstvu, naj reč bolj natanko prevdarja in poroča, kam da naj se omenjena oddelka postavita. Ko ta zadeva vnovič pride v bolnišnično sejo 30. junija 1868, katere so se vdeležili dr. vitez Stöckl, dr. Fux, dr. Valenta, dr. Keesbacher, deželni inženir Brunner in upravnik Šukle, je bilo tam sklenjeno, da se sobi za kozave nikakor ne smejo odločiti v bolnišnični hiši, ampak napravijo naj se zraven mrtvaške hiše v bolnišničnem vrtu. Deželni odbor je reč začasno odložil. V bolnišnični seji dne 30. januarija leta 1871 je dr. Keesbacher vnovič povdarjal potrebo posebnega oddelka za kozave, dr. Valenta pa priporočal poprejšnji projekt. Ker so se koze ravno tistikrat razširjale po bolnišnici, je vodstvo po nasvetu dr. Valente in po sklepu vseh primarjev vse kozave precej oddalo v podružnico Poljansko, kar je deželni odbor pozneje odobril; naprava posebnega oddelka pa se je zopet odložila, ker obravnava zarad tega, ali se bodo nori iz Kranjske oddajali v Graško norišnico, še ni bila dognana. Toda ta obravnava se je bila raztrgala in c. kr. deželno predsedstvo je z ozirom na državno postavo dne 30. aprila 1870 o javnem zdravništvu z dopisom 16. februarija 1871. leta, štev. 209, prav odločno zahtevala, da naj deželno zastopstvo skrbí za posebni od druzih sob popolnoma ločeni oddelek za kužne in nalezljive bolezni. To je bilo povod, da je deželni zbor v seji 20. septembra 1871 ukazal deželnemu odboru, v bolnišnici poiskati dve sobi na takem mestu, ki ni v nobeni dotiki s sobami druzih bolnikov; ako pa ni mogoče, takega prostora v bolnišnici najti, se je deželni odbor pooblastil, da na primernem mestu v bolnišnici dozida oddelek za kozave.

Ko so se pretečeno zimo koze vedno bolj razširjale, in ko je bila podružnica na Poljanah prepolna, je c. kr. deželna vlada z dopisom 30. decembra 1873 zahtevala, da naj dežela hitro postavi posebno bolnišnico za silo; nasledek temu je bil, da se je deželni odbor pogodil z mestnim županom, in da je magistrat otvoril oddelek za kozave v Trnovem. Toda s tem se je pomagalo le začasno, skrbeti je bilo treba za zdaten pomoček. Da se toraj prostori za kužne bolezni skrčijo na eno mesto, da se režija koncentrira in da je zdravniška pomoč bolj pri roki, je deželni odbor po nasvetu deželnega glavarja dr. viteza Kalteneggerja dne 6. marca t. l. sklenil, da naj se, kakor je bilo že obravnavano, pa ne še dognano, na bolnišničnem vrtu postavi baraka za kužne bolezni, vendar pa da naj o tej zadevi poprej še poroča deželni inženir v dogovoru z vodjem, z vsemi primarji in upravništvom bolnišnice. Vodja, deželni inženir, vsi primarji, upravnik in adjunkt bolnišnice so potem vsi enoglasno se izrekli za ta projekt, so kraj odločili in način načrtali, kam in kako da naj se baraka postavi, in deželni odbor je potem ukrenil dotično stavbo.

Iz tega popolnoma objektivnega poročila je razvidno, ali od dr. Bleiweisa ali od kod misel izvira zarad posebnega oddelka za kužne bolezni; misel pa gotovo ni napačna, ampak je z ozirom na sedanje razmere primerna. Od početka Ljubljanske bolnišnice več ko 50 let so bolniki za kužnimi bolezni vsi ležali skupaj z druzimi bolniki v istih sobah, pa nobeden se ni pritožil; ali ni bila tedaj nevarnost za prebivalce veča, ko zdaj, ko se ločitev izpeljala bode kar najbolj mogoče popolno? Misel, da bi se bolnišnica zidala na bolj primernejem kraju daleč zunaj mesta, ni slaba, in gotovo, da dopisovalec „Slov. Nar.“ ni imel prvi te misli, on naj le postavi bolnišnico na takem primernem kraju, ali pa dobí človeka, da bode to storil, upati je, da mu bodo zato „modri očetje“ deželnega odbora in deželni zbor z prav velikim veseljem prepustili sedanjo bolnišnico z vsemi prostori. Pri sedanjem denarstvenem stanji naše dežele, zdaj ko vse sile pritiskajo na davkoplačnike, pač ni misliti na to, da bi dežela prevzela tako velikanske stroške, ki bi jih vzročila stavba nove bolnišnice. Čudno pa na vsak način, če se dopisovalec „Sl. Nar.“ sprehajati hodi po Dunajski cesti, da le deželno bolnišnico vidi, ki je vendar nekoliko bol oddaljena od mesta, vojaške bolnišnice pa ne, katera je skoraj v sredi mesta. Menda pa dopisovalec le zavida „modre očete“ za sedeže, katere posedajo v deželnem odboru.

Koliko veljá blebetanje dopisovalca „Narodovega“, da je deželni odbor (!) „zakrivil zadnje koze“ v Ljubljani po tem, da je na spodnjih Poljanah najel hišo za kozave, je najbolj razvidno iz nekega poročila, ki ga je zadnje dni mestni fizikus razlagal v seji zdravniškega društva; na roki avtentičnih dat je govornik dokazoval, da na Poljanah je najmanj ljudí, in sicer veliko manj ko po drugih krajih Ljubljanskega mesta, zbolelo za kozami; vendar preočitni dokaz, da hiša na Poljanah ni bila vzrok razširjanju kóz. Kdo pa je zakrivil, da so koze v Trstu in v Gradcu trajale po 2 leti vkup, ali tudi dotična dež. odbora? Kdo je zakrivil koze v Ljubljani drugekrati, ko deželnega odbora, ko dr. Bleiweisa ni bilo? Kdo po druzih krajih naše dežele, kamor ne sega oblast deželnega odbora?

— (*Po lanskih nevihtah poškodovanim Dolencem*) je od ministerstva došla državna podpora s 30.000 gold. Danes je pri c. k. deželnemu predsedstvu posvetovanje, kako naj bi se razdelila ta podpora. Deželni odbor bode pri tem zastopal deželni glavar, družbo kmetijsko pa njen predsednik.

— (*Občni zbor banke „Slovenije“*) je, kakor naznanja „Oglasnik“, 28. dne t. m. Zbor ta bo važen za-

voljo nove volitve upravnega sveta in poročila vodstvenega. Nekatere osebe, ki so banko osnovale in so na glasu bile, da so izvedenci (strokovnjaki) o bankinih opravilih, kakor se je to mislilo o pl. Treuensteinu, niso se skazale take, da bi mogla banka srečno in vspešno napredovati. Zato bila je živa potreba, odstraniti take osebe, da banka pride na pravo pot, na korist slovenskim deželam, katerim je najbolj namenjena, in pa delničarjem bankinim. Veseli smo tedaj pozdravili novico, da se je vodstvu posrečilo, banki „Sloveniji" za glavnega upravnika pridobiti gosp. Blaške-ta iz Prage, ki bode popravil, kar je prejšnji glavnik zavozil. — O njem se piše „Slov." iz Prage sledeče: „Poštenejšega, v vseh zavarovalnih strukah izvedenejšega in za uradništvo tako nepristranskega moža ni bolje volitve, kot je g. J. A. Blaške, bivši vodja prve pozavarovalne česke banke. Asekuračni krogi češki čestitajo slovenskemu ustavu, kojega v resnici pod omenjenim ravnateljem pričakuje boljša bodočnost!"

— (*V podporo ubozim dijakom Ljubljanske gimnazije in realke*) v ponedeljek v gledišču napravljeni koncert se je izvršil na čast učiteljem, pa tudi učencem; posebna hvala gré gosp. A. Förster-ju, da je tako izvrstno izuril tudi celó mlade pevce dvojnega zbora. Čisti dohodek tega milodarnega koncerta je znesel 240 goldinarjev, dasiravno se je več lož odlikovalo s praznoto. Če lastniki lož pri takih prilikah že sami ne gredó v gledališče, naj bi vsaj svoje lože prepustili drugim v porabo.

— (*Imenovanja.*) Gosp. okrajni komisar Franc pl. Premerstein je imenovan za okrajnega glavarja na Štajarskem; g. pl. Vesteneck in g. K. Dollhof za vladina tajnika v Ljubljani; g. Filipovič, adjunkt v Koprski kaznovalnici, za kontrolorja v kaznovalnici na Ljubljanske mgradu; g. Wiesthaler, suplent na Mariborski gimnaziji, pa za gimn. učitelja v Ljubljani.

— (*Strahovanje uradnikov.*) Šestero poštnih in dvoje telegrafskih uradnikov so nenadoma iz Ljubljane prestavili na skrajne meje Avstrijskega cesarstva. Zakaj? To je zastavica, katero ugiba vsak, a ne vgane nihče. Znano je le, da so ti tako strahovani niži uradniki domačini. Da bi razkropljenje teh uradnikov bila le notranja zadeva dotičnih uradov, bi morda nihče ne bil nevoljen zarad tega; a ti uradniki so za občinstvo in sicer priljubljeni, ker so zmožni slovenskega jezika, toraj v Ljubljani zeló potrebni. Uradnikov, ki bi slovenski znali in znati hoteli, pa ni preobilno število, toraj bi moralo poštno in telegrafsko vodstvo v svoj lastni prid obdržati jih v Ljubljani. Zdaj pa, ko so nenadoma prestavljeni in razkropljeni po svetu, ne moremo druzega misliti, kakor da so strahovani zarad tega, ker so Slovenci. Če bi ta naša misel ne bila prava, povejte nam, s čem so se pregrešili v uradovanji, kdaj je bila preiskava in kaj je krivega na dan spravila in radi bomo pripoznali, da smo se motili. Kar pa je nam znano, so ti uradniki v službi bili natančni in pri občinstvu priljubljeni, ker so spoštovali enakopravnost narodov. Pošta je posebno urad za občinstvo, brez vsakega političnega načela; kako toraj, da nam vzamejo uradnike, ki so tako izvrstni? To je strašanska sila birokracije! In s kakimi uradniki bodo nadomeščeni? Morda s takimi, ki ne umejo slovenskega jezika ali ga zaničujejo? Če se kaj tacega zgodí, potem pač opominjamo svoje rojake, da ne odnehajo pičice od svojih postavnih pravic in zahtevajo od poštnih uradnikov slovenska pisma brez ozira na to, ali je dotični uradnik zmožen slovenščine ali ne. Po poštnih uradih se nikakor ne dajmo strahovati.

— (*Delavsko društvo*) je imelo zadnje dni zbor, pri katerem pa je neki krojač iz „rajha", glasoviti Kunz, tako radikalno govoril, da je moral vladni zastopnik zbor razpustiti. Ta krojač ni hotel nič manjšega, kakor odpraviti vso stalno vojaščino. Res, vse velikanske in originalne misli prihajajo k nam iz „rajha", a mi nimamo uma za-nje.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Prvi dve verski postavi ste potrjeni; „W. Ztg." je razglasila ji 13. dne t. m. Kdaj bo razglašena potrditev tretje teh postav, se še ne vé; potrjena je pa neki že.

— Kakor je znano, je bilo več rusinskih državnih duhovnov odstavljenih; ko so se pritožili, je odgovoril Stremayer, da ostanejo sicer odstavljeni od konsistorijskih in dekanskih služeb, ker ima škof pravico prepovedati svojim duhovnom ta ali ona duhovna opravila; pač pa jim ministerstvo ne vstavi plač, marveč bo skrbelo, da jih tudi dalje dobivajo. Toraj plača brez službe! Pa saj imamo, lahko plačujemo.

— Pretekle dni so pokopali v Lincu žensko, v katere zapuščini se je našlo 16.000 samih krajcarjev! Gotovo kaj nenavadnega.

Hrvakšo. — (Profesorji na vseučilišču v Zagrebu.) Imenovani so za juridično fakultêto: dr. Spevec, dr. Brestjensky, dr. Lorković; za teologično: dr. Jveković, dr. Gj. Posilović in dr. Kržan; za filozofično fakultêto: prof. Mesić in dr. Marković; tretje mesto ni še oddano.

Česko. Iz Prage 17. maja. — Tukajšnje „akademično društvo" obhaja od 23. do 25. dne t. m. slavnost 25letnice svojega obstanka; kakor programi in priprave kažejo, bode slavnost sijajna, ter osenči popolnoma lansko podobno slavnost društva „Lesehalle" nemških „buršov", dasiravno so jim bili prišli na pomoč buršaki iz „rajha". Tudi v Ljubljano so došla prijazna vabila narodnim društvom in posamesnim narodnjakom.

Ogersko. Iz Pešta. — V seji avstrijske delegacije 12. t. m. se je pečal finančni odsek z izvanrednim vojnim budgetom in kazal posebno veselje, od zahtevanih svot kaj zbrisati. Še celó znesek 90.000 gold. za prekmurske topove v Pulji, o katerem je vojni minister trdil, da je zeló zeló potreben, se ni privolil. Po tem takem je vlada propala in bi morala odstopiti, ali pa se delegacije razpustiti. Pa ni slišati ne o tem ne o onem.

Rusko. — Ruski car je 11. dne t. m. odpotoval čez Holandsko na Angleško.

Žitna cena

v Ljubljani 16. maja 1874.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 7 fl. 20. — banaške 7 fl. 80. — turšice 5 fl. 10. — soršice 4 fl. 20. — rži 4 fl. 90. — ječmena 3 fl. 90. — prosa 3 fl. —. — ajde 5 fl. —. — ovsa 2 fl. 90. — Krompir 3 fl. 10.

Kursi na Dunaji 18. maja.

5% metaliki 69 fl. 15 kr.	Ažijo srebra 106 fl. — kr.
Narodno posojilo 74 fl. 40 kr.	Napoleondori 8 fl. 95 kr.

Loterijne srečke:

v Gradcu	16. maja 1874:	90.	41.	72.	30.	28.
na Dunaji		45.	46.	15.	48.	4.

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 30. maja.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedici v Ljubljani.